

Restaurátori dokumentáció

Készítette:

Sor Zita

papír- és fotórestaurátor

Tárgyleírás

A Smidt Múzeum által restaurálásra választott három tárgy mindegyike dagerrotípia. A dagerrotípia egy ezüstözött rézlemezre készített fénykép. A képet alkotó higany- ezüst amalgám a finomra polírozott ezüst felületén ül. Direkt pozitív eljárás, azaz készítéséhez nem használtak negatívot, már készítésekor pozitív képet mutat. Mivel nincs negatív, minden egyes dagerrotípia egyedi tárgy, másolni csak az eredeti lemez lefényképezésével lehet. Attól függően, hogy a felületén sötétet, vagy világot tükröztetünk mutat pozitív, vagy negatív képet. Az elkészült képet különféle installációkba helyezték. Amerikában ez jellemzően egy bársony párnával bélelt, bőrrel borított fa tokot, réz paszpartut, Európában inkább üveggel, réz, papír, textil, vagy festett paszpartuval ellátott, keret-szerű kivitel jelentett. A képeket különféle módszerrel színezhették is. Ecsettel, vagy a pigmenteket kötőanyagra lehelve.

Rendkívül érzékenyen reagál mind a fizikai, mechanikai behatásokra, valamint a nem megfelelő környezeti körülményekre. A légzáró csomagolás hiánya, vagy sérülése okozhatja a lemez oxidációját, az ezüst réteg sérülését, a fedőüveg korrózióját, a lemez befeketedését. Egyes esetekben előfordulhat, hogy az ezüstreteg leválik a felületről (réz oxidációja, üveg oxidációja miatt).

A restaurálás célja a tárgyak állagmegóvása.

Állapotleírás

I. Anya és lánya. Dagerrotípia

Jelzet:	SFR.73.48.1
Fotográfus:	n.a.
Cím/tárgy:	Anya és leánya. Feltehetően a Bodó család tagjai.
Fotótechnika:	dagerrotípia tokban
Fényképek készítésének dátuma:	1850-es évek
Mérete (m x sz):	Tok: 11,7 x 9,5 cm; Lemez: 8,5 x 6,8 cm
Egyéb:	Lemezen ötvösjel: G.R.B.

1. kép Anya és lánya. Dagerrotípia, nyitott állapotban. Restaurálás előtt.

A dagerrotípia egy bőrrel borított fa tokban került intallálásra. Fedőüvegét nyomott mintás bársony paszpartu díszíti. Hátról egy moarépapír hátlap fogja a lemezt az üveghez és a bársony paszpartuhoz. A ragasztás enyvvel készült. A moaré papírhátlap kihajtható, ezzel biztosítja a lemez tokba állíthatóságát. A tok tető és alj részét egy zöld selyem szalag fogná össze, mely elszakadt.

A mozgás során a lemez ragasztása elengedhetett és apró enyvdarabkák morzsolódtak le a ragasztóanyagból. Ezek a darabkák bepotyogtak a fedőüveg és a lemez közé. Ezek eltávolítása azért fontos, mert összekarcolhatják az üveg felületét.

Feltehető, hogy a tárgy változó környezeti hatásoknak volt kitéve. Mivel csomagolása már nem légzáró, a páratartalmi változások beindították az üveg korrózióját, mely az üvegtől tart a lemez felé. Amint azt eléri, a korróziós termék apró lyukat üt a lemezen lévő ezüstön, ahol pedig beindulhat a rézlemez korróziója, zöldes elszíneződést mutatva.

Remélhetőleg a szennyeződések nem tapadtak rá a lemez felületére, így azok eltávolíthatók lesznek.

2. kép Üvegkorrózió és enyvdarabák a lemez felületén.

A restaurálás folyamata:

1. A lemezt körbevevő ragasztás mechanikusan, spatula segítségével kibontásra került.

3. kép A szétbontott eredeti "szendvics"

Eközben a lemez antisztatikus plexiből, savmentes kartonból, melinex fóliából álló, méretre épített ideiglenes légmentesen lezárt tárolóba lett elhelyezve.

2. A fedőüveget cserére került, mert az eredeti nátronüveg már romlásnak indult a lúgos hidrolízis során.

4. kép Az eltávolított fedőüveg

3. A lemez óvatosan, kézi levegőfúvóval került tisztításra. A lemez felületén G.R.B. és egy számomra ismeretlen ötvösjel található, melyre analógiát nem találtam.

5. kép A mesterjegyek.

4. Az enyves rögzítőpapírhoz történő ragasztás előtt egy zárt "szendvics" készült. A lemez hátoldala Melinex poliészter fóliával lett botítva, előoldala pedig az új, méretre vágott fedőüveggel. Az üveg és a lemez közé Melinex csíkok kerültek távtartóként. A három réteg Filmoplast 90 papír ragasztószalaggal lett körben összefogva. A Melinex fóliára hátulról egy japánpapír borítás került, hogy így erősebb tapadást tudjon biztosítani az enyves rögzítőpapírhoz történő ragasztás során.

5. A bőrrel borított tok túlnyílását akadályozó zöld szalag ketté volt szakadva.

6. kép. A kettészakadt szalag kiemelés és varrókonzerválás előtt

A darabok, a ragasztásuk nedvesítése után kerültek eltávolításra, majd varrókonzerálásra, majd visszahelyezésre.

6. A dagerrotíпия szendvics ezután került visszahelyezésre az eredeti installációba, keményítő ragasztással.

7. kép Anya és lánya. Dagerrotíпия. Restaurálás után

8. kép Anya és lánya. Dagerrotíпия. Restaurálás után

II. Férfi portré. Dagerrotípia

Jelzet:	SFR.73.49.1
Fotográfus:	n.a.
Cím/tárgy:	Férfi portré. Feltehetően a Bodó család tagjai.
Fotótechnika:	dagerrotípia tokban
készítés dátuma:	1850-es évek
Mérete (m x sz):	Tok: 13 x 10,9 cm; Lemez: 10,5 x 8,8 cm
Egyéb:	-

9. kép Férfi portré, restaurálás előtt

Ebben az esetben is a dagerrotípia egy bőrrel borított fa tokban került intallálásra. A tok térben erősen torzult. Fedőüvegét nyomott mintás bársony paszpartu díszíti. Hátról egy moarépapír hátlap, majd egy erősen enyvezett papírlap fogja a lemezt az üveghez és a bársony paszpartuhoz. A ragasztás már félig elengedett, így a paszpartut már nem fogja az üveghez. Ezzel láthatóvá vált a "dagerrotípia-csomag" belső felépítése. A moaré papírhátlap kihajtható, ezzel biztosítja a lemez tokba állíthatóságát.

A mozgatás során a lemez ragasztása elengedhetett és apró enyvdarabkák morzsolódtak le a ragasztóanyagból. Ezek a darabkák bepotyogtak a fedőüveg és a lemez közé. Ezek eltávolítása azért fontos, mert összekarcolhatják az üveg felületét.

10. kép Üvegkorrózió az üveg belső oldalán

A restaurálás folyamata:

1. A lemezt körbevevő ragasztás mechanikusan, spatula segítségével kibontásra került.

11. kép A szendvicsszerkezet kibontás közben

Eközben a lemez antisztatikus plexiből, savmentes kartonból, melinex fóliából épített ideiglenes légmentesen lezárt tárolóba lett elhelyezve.

7. kép Az ideiglenes tároló.

2. A fedőüveg cseréire került, mert az eredeti nátronüveg romlásnak indult a lúgos hidrolízis során.

12. kép A lecserélt eredeti fedőüveg.

3. A lemez óvatosan, kézi levegőfúvóval került tisztításra.

4. A lemez, az enyves rögzítőpapírhoz történő ragasztás helyett, mely a legtöbb felületére potyogó enyvdarabkával járt, egy tőle kicsit vastagabb PAT testes kartonba vágott paszpartuba került, hátoldalról Melinex fedéssel, előoldalról Melinex távtartóval. Majd

ráhelyezve az üveget, papír ragasztószalaggal "légzáró csomagolás" készült.

5. Ez a csomag került visszahelyezésre az eredeti installációba, keményítő ragasztással.

6. Az eredeti fedőüveg két üveglap közé fogva és körberagasztva a tárgy mellett megőrzésre került.

13. kép Férfi portré, restaurálás után

14. kép Férfi portré, restaurálás után

III. Boronkay Lajosné Czékus Mária és leánya. Színezett sztereo dagerrotípa

Jelzet:	ST.2009.3.1
Fotográfus:	<i>Strezeck's Daguerrotyp-Atelier, Wien, Leopoldstadt, No. 587.</i>
Cím/tárgy:	Boronkay Lajosné Czékus Mária és leánya, Boronkay Kamilla.
Fotótechnika:	dagerrotípa tokban
Fényképek készítésének dátuma:	1850-es évek
Mérete (m x sz):	Tok: 9,5 x 12 cm; Lemez: 8 x 11 cm
Egyéb:	Tokba épített sztereonézővel.

15. kép A színezett sztereo dagerrotípa restaurálás előtt

A sztereo dagerrotípa is egy bőrrrel borított fa tokban került intallálásra, tokba aplikált sztereo nézővel. Ennek borítóbőrébe benyomva kaptak helyet a készítőre vonatkozó adatok. (Ettől a dagerrotípa stúdiótól a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára is őriz egy ugyanígy installált sztereo dagerrotípiát.) Fedőüvege alatt nyomott mintás aranyozott

papírpaszpartu díszíti. Hátulról egy barna papír hátlap fogja a lemezt az üveghez, előlről ráhajolva arra. A ragasztás feltehetően híg enyvvel készült. A tok zsanérját már javították. Feltehető, hogy a tárgy változó környezeti hatásoknak volt kitéve. Csomagolása valószínűleg már nem légzáró, a páratartalmi változások beindították az üveg korrózióját, mely az üvegtől tart a lemez felé. Amint azt eléri, a korróziós termék apró lyukat üt a lemezen lévő ezüstön, ahol pedig beindulhat a rézlemez korróziója, zöldes elszíneződést mutatva.

16. kép A dagerrotípa a kihajtott sztereonézővel

A restaurálás folyamata:

1. A dagerreotípa szendvicset körbevevő ragasztás kis nedvesítés után mechanikusan, spatula segítségével kibontásra került az üveg felől.

17. kép Az eredeti üvegrögzítő-szalagok leemelése az üvegről

Az üveg leemelés után az alkoholos tisztításra, majd visszahelyezésre került. A zárószalag keményítővel történő ragasztással került rögzítésre az üvegen.

2. A beépített sztereonéző tokból történő kiemelését segítő barna textil fülecske szakadt, feslett, szennyezett volt. Ez enyhe nedvesítés után kiemelésre került, majd tisztítást és varrókonzerválást követően keményítő ragasztással került eredeti helyére.

18. kép A színezett sztereo dagerrotíпия restaurálás után

19. kép A színezett sztereo dagerrotípiá restaurálás után

Tárolási javaslat:

A dagerrotípiák javasolt műtárgykörnyezete 30-50 % relatív páratartalom, 18-20 Celsius fok.

Dátum:

2017. december 15.

Restaurátor:

h7

Sor Zita
okl. papír restaurátor
fotórestaurátor